

Föreningen Gamla Carlscrona Medlemsblad

Ritad av Sten Ljungerantz

Kaulskroniten

2:2018

Redaktören har ordet

”Än en gång, än en gång, sjung din sång”, operettens text kom för mig då jag börjar skriva inledningen till medlemsblad nummer 66. Sjunga kan jag nu inte men onekligen känns det som en svanesång.

2018 ger vid en tillbakablick att det är 100 år sedan första världskriget var över, Spanska sjukan grasserade och Porslinsfabriken invigdes.

Blekinge kan ju nu även tituleras hertigdöme – Äntligen! Den 9 mars födde prinsessan Madeleine en dotter - Adrienne. Den lillas titel blir, enligt konseljen den 12 mars, hertiginna av Blekinge. Det är första gången sedan Blekinge tillhörde Danmark vi haft en hertigtitel i länet.

Med lite blandade, och i de flesta fall i medlemsbladet tidigare opublicerade bilder, försöker jag, som sagt, få till ett inlägg ”än en gång, än en gång”!

Välkomna på en seglats i minnenas stad

Ovanför mitt foto från ett av de sista "Sailen".

Till höger Barnens Dag-tåg med svan från Barnens Dag 1924.

Barnens Dag, Sail, Hoglands park och andra förnöjelser

Bilden längst ned på sidan 2 visar festtåget med fantasifigurer från sagans värld vika av mot Stortorget. Festtågen på Barnens Dag har upphört liksom Sailen.

1980, då Karlskrona firade 300 år, hade det senare startat, med ” The Cutty Sark Tall Ships Race”, ett oförglömligt, storslaget minne som sedan ebbade ut i allt mindre men fortfarande trevliga tillställningar.

I dag har dessa arrangemang ersatts med öltält och scenuppträdande vilket innebär ett avstängt Stortorg, då festen hålls där, och en massa oljud.

Tanken flyger till 1865 års stadsrevisionsberättelse där det anmärktes, då om Hoglands Park, att ” Lindansare, fyrverkare och andra konstberidare, vars tvi-velaktiga tillställningar vissa tider på dagen avstänger parken”. Det visar att det fanns gnälliga gubbar också förr, medan en nutida, här och nu sagt sitt.

Dansrotundan på Gräsvik flyttas till Vämöparken

Rotundan längs t.h. flyttas medan byggnaden närmast rivs. (*Själva Rotundan se nr. 2: 2010 sid. 16 – 17*).

Äldre Kaulskroniter minns säkert rotundan, på KA 2 vid Gräsvik, från sin ungdom.

Där dansades det på vinterhalvåret. Sommartid blev det Vämöparken eller Höganäs (ute vid Ronnebyvägen). Rotundan uppfördes på dåvarande I 7 (Rosenholm) 1914-15 och flyttades 1916 till Gräsvik. Platsen, som vi minns den vid stranden, fick Rotundan 1930 då staden fyllde 250 år.

Hoglands Park

Hoglands Park då Marinens musikkår gav konsert i Snäckan.

Snäckan revs och är ett nu enbart ett minne. Blev det bättre? Med varmt hjärta minns man tiden med t.ex. musikfrågesporterna, med Marinmusikkåren under musikdirektören Åke Dohlins ledning, på sena 1960- och tidiga 1970-talen.

Parkens tillkomst som park kan räknas från åren 1819 – 1825. Då fyllde man ut och jämnade till det som varit Engia maen (maden), en i stadens begynnelse inträngande havsvik, där stadsborna kastade sopor och skräp. På detta fylldes stenar från alla sprängningar, jord och sand efterhand som staden växte fram. En putsad stenmur anlades och 1826 planterades de första träden. Under två sekler har parken förändrats i omgångar tills den nu åter ändrat karaktär och utglesats, intill tråkighet, 2017.

Kungsholmen, ett par bilder och en liten kärlekshistoria

Till vänster Fortet på en bild från 24/7 1923.

Bilder från Kungsholmen, som fortfarande är en fästning, är ett objekt som saknats i Kaulskroniten. Anläggningen byggdes samtidigt som Drottningsskär och tillsammans utgjorde de båda fästningarna en, för den tidens fientliga

skepp, omöjlig passage. På bilden ses närmast den lilla runda muromgärdade hamnen. Denna har en helt unik akustik. Viskar man något kan en person i motsatt del av hamnen höra detta över vattnet.

Om fortet, som jag ser från min tomt, har jag berättat tidigare vad gäller dess historia. Själv har jag minne från parken där det finns sällsynta träd och växter. På 1940–50-talet, minns jag, att i denna park gick påfåglar och spatserade. Amiralitetsförsamlingen söndagskola, som jag tillhörde, gjorde ibland utfärder hit.

Ett ungt par, underofficerskorporalen Carl Olof och kommandantens kokerska Selma fann kärleken här på 1890-talet. De skulle bli mina morföräldrar.

Bilden till höger är från en visning för allmänheten på 1970-talet. Foto: Gunnar Ekström.

Bomässan 1993 på Stumholmen

Här står en av de franska helikoptrar, s.k. ”bananer”, som försvaret nu bytt ut, framför flyghangarerna på Stumholmen. HSB hade en tillfällig reklamskylt på hangarväggen då det var en av sponsorerne till boken ”Framtidens vägvisare” som utgavs av Boverket om genomförandet av Bo 93. Jag tycker bilden med de fredligt badande i förgrunden blev lyckad. Helikoptern gjorde flyguppvisningar under bomässan. I och med att Stumholmen ”civiliserades” fick Karlskrona en ny badplats mitt inne i ”staun”.

Dansen går och karusellen snurrar

Till vänster ser vi folkdanslaget uppträda vid Kungsbron 1980.

Jag har två bilder som det skiljer 50 år mellan.

Första bilden ovan från **Kungsbron** där jag växte upp och har mina rötter. Dansaren i bildens mitt är Lennart Mattsson. Han var lektor i läroverket, men satt också i Föreningen Gamla Carlsronas styrelse då jag invaldes 1976. Samtliga som fanns med i den styrelsen, utom jag själv, är i dag bortgångna.

10 för de stora och 5 för de små. Skynda på, skynda på, snart ska karusellen gå!

Till höger festplatsen vid högvakten. Foto: Ebba Mehrén 1930.

Bilderna, detaljer från 300 års-firandet 1980 och 250 års-firandet 1930 av Karlskrona, som jag och min fotograferande mor upplevde dessa.

Planen framför varvets högvakt (uppförd 1825-26, ritad av G. W. Gerss), där karusellen snurrar, kallades **Mönstringslätten**. Här mönstrades beväringarnas kunskaper vid exercis.

Den storslagna expon, då Karlskrona fylld 250 år, 1930

Högvakten under utställningen 1930. Lanterninen (tornet) ovanpå Högvakten var byggt för signalering.

Mässan (jubileumsutställningen) och festplatsen blev en succé. Man utfärdade utställningspass som gällde för hela utställningsperioden.

Då Lövmarknaden inföll under jubileumsperioden blev den särskilt uppmärksam, bl.a. i radion, då Sven Jerring med sin mikrofon sände direkt från den enorma trängseln på Stortorget.

En tillfällig fontän, med 61 strålar, hade satts upp på Mönstringsslätten. Som ses på bilden finns inga öltält. Istället serverades ganska "oskyldiga" drycker på den tiden.

På kvällarna dansades det på nöjesfältets dansbana, till "Jazz Olles" sexmannakorkester (foto: Carl Olsson).

Vid entrén hade kustartilleriets värmecentrals skorsten förvandlats till något som liknar en minaret. Närmast t.h. är en flygbåt utställd (ett pontonförsedd flygplan av märket Hansa).

Själva jubileumsexpon var placerad på kustartilleriets (KA 2) kaserngård och inne i byggnaderna. KA2 hade ännu inte flyttat ut till Gräsvik. Det fanns flera utställningsrestauranger. På huvudrestaurangen (kasern Anckarstiernas matsal) kunde 700 personer utspisas. Utställningen omfattade områden som hantverk, fiskerinäring, hemslöjd, konst, kanin- o fjäderfäavel m.m. (Flera bilder från mässan fanns i nummer 2-2010 sid. 15).

Utställningen invigdes av prins Gustav Adolf den 18 juni 1930. Han hade anlät till en tillfällig station på utställningsområdet via varvstunneln. Den 20 juli avslutades jubileumsutställningen.

Befästningen Drottninghall.

I nummer 2:2017 skrev jag om de allra första befästningarna i staden (sid. 3-4). Då skrev jag att det var närmast omöjligt att hitta bilder vad gällde Drottninghall som hade funnits inne på varvsområdet längst ut på Västerudden.

Till min överraskning kom välkände karlskroniten och vännen Olle Melin in med ett foto från varvet där Drottninghall då ännu fanns kvar. Det Olle inte kan om det marina Karlskrona är inte värt att veta. Tack Olle för att Du med denna komplettering gjorde dokumentationen bildmässigt möjlig!

Bokhandlaren som slutade golfa!

Vämöslätten är ett, i historiskt avseende, intressant område. (Se bilder nr. 1: 2010 sidorna 33 – 35 – 36 samt 2: 2008 sid. 14.) Förväxla inte Vämöslätten med Skåningaslätten, inne i Vämöparken, nära Lars-Petterstugan. Vämöslätten låg direkt där man kom ut ur Vämöparken efter att ha promenerat igenom denna. I dag går en tunnel för promenerande under nya infartsleden här.

I skriften "En skizz för resande" beskriver S. F. Améen hur man, då infartsleden efter att ha passerat Hwita Krogh (Sunna), på vänster sida hade "Näktergalsdalen". (Utgiven genom Georg Améen & Comp. år 1852). Näktergalsdalen kallas f.ö. också det område, längs "Kärlekstigen" mot Vämö vid Bryggeriet, som länge var den enklare delen av stadens befolknings begravningsplats. Första infartsvägen mot Karlskrona gick i dalens, Vämöslättens, kant mot Blå Port och Tullholmen.

Förr kamperade ibland cirkusar på Vämöslätten.. Den som läst min bok ”Be-tjantens pojke” (årsbok 2012, utsåld) minns kanske mitt möte, som barn, med den åldrande Brazil Jack här.

Slätten utnyttjades ofta som militärt övningsfält. T.ex. vapenövade Blekinge bataljon här år 1887. Bataljonen var efterföljare till Marinregementet. Bataljonen fanns från 1886 i Ronneby. Då från 1 januari 1902 kasernen vid Gräs-vik (nuv. BTH) uppförts, sammanslogs bataljonen med Smålands grenadjärkår, (tidigare Smålands ryttare) och blev Kungl. Carls-Crona Grenadjärregemente. (Indrogs 1 januari 1928).

Flaggans dag 1914. Östra Blekinge Landstormsförening firar nationaldagen 6 juni på Vämöslätten. Bild ur Stadsbudskårens skrift Karlskronavyer nr 22. Äldsta vägen mot Karlskrona löper, bakom landstormsmännen, där en rad flaggor är uppsatta.

Östra Blekinge landstormsförening hade bildats redan 1909 (Karlskrona-avdelningen 1917). Landstormen kan liknas vid ett slags hemvärn och bestod av frivilliga män mellan 35–42 år. De fick fem dagars vapenutbildning. Uniformshattarna efterliknade Karl XII:s armés. 1914 var ett oroligt år då krigsfaran var överhängande. Den 6 juni, nationaldagen, samlades Landstormsföreningens medlemmar framför Vattenborgen på Stortorget, inför marsch mot Vämöslätten. Där vidtog ett allvarstygnt firande av svenska flaggans dag som det då hette. Redan den 5 juli samma år påbörjade man försöksmobilisering som innebar mönstring och genomgång av förbandets militära utrustning. *Till höger minnesmärket över Göternas läger vid Vämöslätten. Mannen iklädd hatt är urmakaren Arnold Mehrén. Foto: Ebba Mehrén 1934.*

På slättens vänstersida, från utgången av Vämöparken sett, finns monumentet över Göternas läger. (Stenen står i dag vid sidan av infartsleden nära gångtunneln). Göternas läger var sammandragna trupper då krigsfaran var överhängande. Under "Fältsjukan" och den smittsamma tyfus som drabbade trupperna användes slätten som begravningsplats. De döda grävdes ner, utan kistor, i sina uniformer. (Se nr. 2-94 och 1-95). På motsatt sida ligger i dag stadens rast- och träningsplats för hundar. Där finns också en minnesplatta över att här låg **Karlskrona Golfklubbs bana**. Själva slätten försvann då infartsleden drogs fram just här.

Bilden ovan visar slätten under den stora lantbruksutställningen den 15-18 juni 1922. I den största tältpaviljongen t.h. ställde 56 lokala utställare från länet ut sina produkter. På höger sida kan man se boskap i väntan på premiering. Lantbruksmöten hölls sällan. Det föregående i Karlskrona var då 1902 och hölls på Mönstringsslätten inne på Trossö.

Till vänster ett tidstypiskt pris vid boskapspremiering (redaktörens samling), Medaljer som denna utdelades av hushållningssällskapen under överinseende av Lantbruksnämnden i respektive län. Just denna, utförd i brons, är från Stockholm. Jag fick den och andra liknande plaketter, som barn, av landshövding Erik Lindeberg.

Stort tack, till Georg Kittel, ordförande i Svenska Golfhistoriska Sällskapet, som sände mig nedanstående uppgifter om golfklubben.

Karlskrona Golfklubb bildades 1906. År 1907 invaldes klubben i Svenska golfförbundet som nummer tre i landet efter Stockholm och Göteborg. Klubben lade ut en 6-hålsbana som efter några år utvidgades till 9 hål. Längd 2 360 meter. Som mest hade klubben 30 medlemmar. Ordförande var kommandörkapten Ludvig Åkerhielm som 1915 efterträddes av förste marinläkaren Gunnar Nilsson. Sekreterare var **bokhandlaren Axel Krook**.

År 1916 tvingades man lämna från sig marken till staden som behövde utnyttja den som potatisland 1917- 1919. (Se sid. 27-28 nr. 1 -2017 om hungern) Klubbens verksamhet avsomnade, nedlades helt 1923, och förbundet strök föreningen ur rullorna. (**Bokhandlaren slutade därför golf!**)

År 1949 bildades Carlskrona golfklubb som håller till på Almö. Axel Krook, bokhandlaren, gav med sin affär upphov till begreppet ”**Krooks hörna**”, som hos äldre personer fortfarande lever kvar i uttrycket ”Vi ses vid Krooks hörna”!

Bok- och pappershandeln började i mindre lokal (dörren till höger) men tog på 1910-talet över intilliggande Robert Ekecrantz pappershandel och disponerade hela bottenplanet i fastigheten. Denna bild är tagen efter 1910 vilket man ser på spårvagnsrälsen vid männen t.h.

Krooks hörna sedan Sparbanken byggde sin stora fastighet. Bokhandeln fanns kvar i det nya huset men hade konkurrens av Montelius bokhandel mitt över gatan.

Gatubilden är sig lik än i dag frånsett att det stora bur-språket på Rydowska huset, där Montelius affär låg, tagits bort och naturligtvis spårvagnen.

Sybehörsaffären!

Personalen i Sybehörsaffären på 1920-talet, fr. v., Ottonie Svensson, Ericsson, Karin Håkansson och Greta Pettersson.

En bild som talar för sig själv och berättar om alla de butiker som fanns en gång. Denna affär är verkligen bortglömd i dag. Den fanns, enligt adresskalender för 1916, i Hübendickska huset med adress Norra Smedjegatan 4. I affärslokalen finns i dag en firma: MobilXperthen.

Spanska sjukan. Parcellerna vid Blå Port. Sjön ”Trekanten”.

Samtidigt med första världskriget och åren med svält drog en svårartad influensa ”Spanska sjukan” över landet. 1918 kulminerade sjukdomen som skördade många offer.

Under epidemin utnyttjades Vämökyrkogården men även den gamla Pestkyrkogården vid Bryggaregården. Den senare uppläts då i huvudsak för beväringar som inte var skrivna i Karlskrona. Det var sista gången man begravde på denna i dag avlysta plats.

Trots att ”Spanskan” grasserade skojade man friskt om ”Kalle-Pella” som körde stadens likvagn. Denne hade fullt ”schjä” dessa dagar. Likvagnen tillhör-

de Ellungs åkeri. Kalle-Pella var en storsvuxen man som gav ett kusligt uttryck, klädd i svart slängkappa och plymförsedd svart hatt, där han satt på likvagnens kuskbock. Det berättas att under mörka kvällar, då han körde in på Vämökykogården, kunde man höra honom ryta med djup basröst: ”Undan alla djävlar, här kommer en till som skall ner före kvällen”! (*Bland de många drabbade fanns paret jag berättade i samband med Kungsholmen. De miste två barn, tvillingarna Erik o Gunnar i farsoten.*)

Till höger ett flygfoto över Slakthuset och intilliggande område, för ca. 90 - 100 år sedan. Bilden, av okänd fotograf, avfotograferades av Gunnar Ekström.

Bilden, från ett Karlskrona vi håller på att glömma, visar att det fanns en del parceller även vid Blå Port. All tillgänglig mark uppläts, men inte fotbollsplanen, tennisplanen eller den lilla parken.

KBS slakteri hade byggts mitt i Skogsparken. Några av parkens tallar ses till vänster om slakthuset. Området hade tallplanterats enligt C. A. Nermans föreslag. (se föreg. nr. sid. 13) En järnvägsbank, för djurtransporter med tåg, kom att dela av denna del av havet till en liten insjö som fick namnet Trekanten. I dag är allt igenfyllt med muddermassor och sprängsten. Här finns numera affärsrörelser som Beijer Bygg (f.d. Träbolaget), Däckcentrum, Jeppsons bilar m.fl. Även delen med parceller, som ses som ett rutmönster, och idrottsanläggningarna hade tidigare erövrats från havet.

Municipalsamhället Långö, finns på bilden, förbundet med en platt träbro med Karlskrona. Höger om Långö syns Lilla Långö, då delat från Långö med ett smalt sund. Förväxla inte med Lilla Pantarholmen, (*tidigare Fotogenholmen*) som inte finns med i denna bild.

Sjön Trekanten fylldes ut allt mer. På 50-talet då jag var tonåring fanns ännu en liten del av Trekanten kvar efter BKB:s lokstallar, mitt för Wici cykelaffär eller Jeppsons bilfirma på Pantarholmen, om någon minns dem. Här frös vattnet lätt till. Många ungdomar sökte sig hit vintertid för skridskoåkning fast det var förbjudet att passera rälsområdet. Själv smet jag hit sommartid för att bekanta mig med det svarta svanpar som under några år fanns här. Hur de kommit hit vet jag inte men de klarade sig bra och tackade inte nej till en brödbit. (*Bild av svanparet finns i nr. 1: 2009 sidan 9.*)

Ett farligt nöje

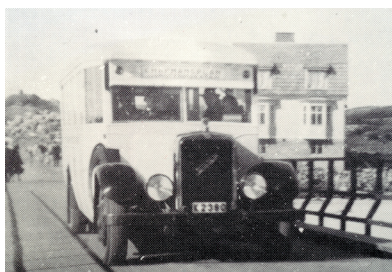

Bilden visar hur ungdomar åkte skridskor på isen mellan Fiskbron och ångbåtsrännan. Bebyggelsen Tripp, Trapp, Trull, som de tre små husen vid Högabergstrappans fot kallades, Lindvallagården och allt övrigt på den gamla bilden, är sedan länge borta.

Kranen som står vid Skånigabron väcker mitt intresse. Ångbåtsbryggan hade fått namn av att Skånska Cementgjuteriet (numera Skanska) lossade cement här. En tanke är att kranen då användes– men ingen som vet, ingen som vet.

Den 19 januari fick föreningen ett "mail" från Ulf Kamping rubricerat "Fordon från förr i Karlskrona". Elbilen. Branden i bussgaraget 1954.

Långöbuss med destination Chapmansplan. Färden går över nyuppförda bron, mellan Lilla Pantarholmen (Fotogenholmen) och Trossö. Bron, som i dag bara används för cykel- och gångtrafik, kallades länge "Nya Långöbron". Ön hade nyligen börjat bebyggas och bilden är från omkring 1920.

Jag citerar ur mailet. "Det talas idag mycket om elbilar. Redan för kanske 65 år sedan fanns det en elbil i Karlskrona. Det var en liten lastbil som tillhörde Elverket. Den användes troligen i samband med reparationsarbeten. Man såg bilen då och då på Saltö där jag bodde. Den orkade inte ta sig upp för Klasabacken på Saltövägen, utan fick ta sig upp på ön via radhusbacken på Ramsövägen. Det vore roligt att se en bild på bilen och kanske få lite fakta om den."

Jag hade då precis lämnat från mig materialet till nr. 1 2018 så döm om min förvåning. Där skriver jag(på sid.1) om borttagningen av spårvagnsräls och visar bild på nedmontering av stolpar, med just den bilen, vilken tillfällighet.

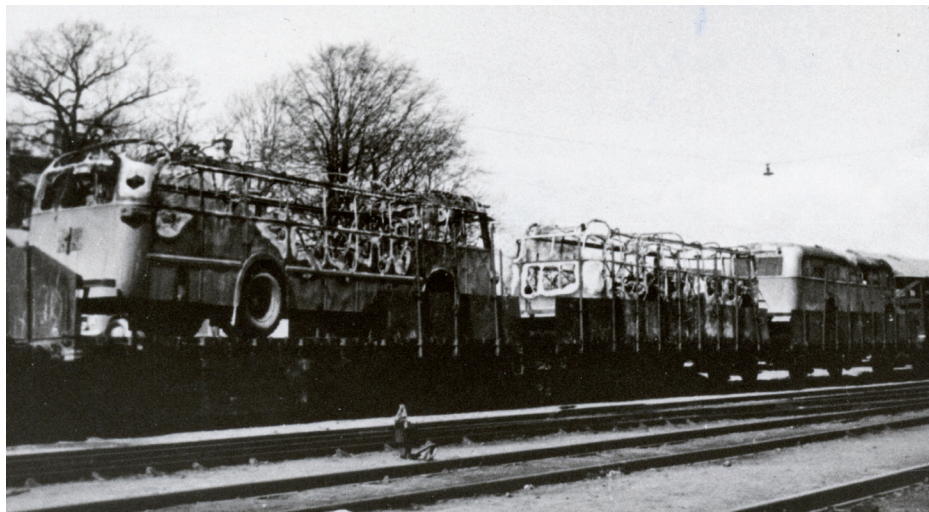
Kamping skriver även: ”Det brann i bussgaraget, vilket år minns jag inte, men jag kommer ihåg att man skaffade fram bussar från alla möjliga håll.”

*Branden som ställde till det för busstrafiken inträffade under natten till den **25 april 1954**. K 106, bussen närmast, gick att reparera och togs om hand av IFK Karlskrona. Avställdes 1960.*

Här bärgades en av bussarna av Jeppsons bärgningsbil. Det är rondellen vid Brohålan som, på bilden, just rundas i vänstertrafikens Sverige.

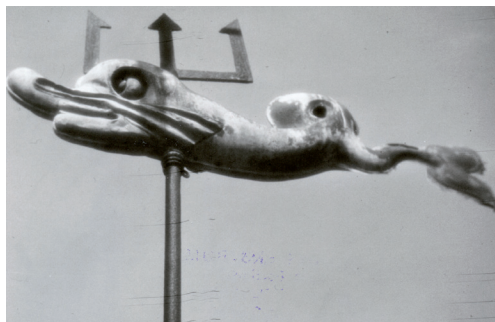

Bussarna lastades på järnvägsagnar och forslades bort för reparation eller skrotning.

Kort om Cort

I föregående nummer berättade jag på sidan 15 om Cort Pettersson som fick ge namn åt Pettersson-gränderna. Varför fick denne köpman gator uppkallade efter sig? Jag vill, då frågan ställts, komplettera med att han blev, då han utsetts till rådman, hedrad på detta sätt. Han gick bort 1695.

”Delfinen”

Delfinen som stolt vakar över Stortorget från Vattenborgens torn. Foto: Gunnar Ekström.

Varför Delfinen, en venussymbol från antiken, återfinns på flera ställen i staden, som dekoration, får man fantisera om. Ingen vet svaret. Kanske är det anknytningen till det marina eller kanske hade flasknosdelfiner gästat staden i tidigt skede.

Omöjligt är det inte. Ett sådant djur visade sig i Karlskrona för ett par år sedan. Jag beundrade den själv, då den hoppade och lekte runt en boj, i Madviken (intill färjeläget) på Aspö.

De finns, som denna, på Vattenborgens, på Palanderska Porten och runt Fribergsska husets tornliknande förhöjningar, där de håller uppsikt över vår stad.

Fredrikskyrkan och Stortorget

Till höger Fredrikskyrkan en torgdag på 1920- talet.

Fredrikskyrkan återinvigdes söndagen den 25 mars 2018 av biskop Johan Tyrberg efter en genomgripande restaurering och ombyggnad invändigt.

Kyrkan ritades och påbörjades 1720 av Nicodemus Tessin d.ä. Kyrkobygget pågick länge och fullbordades efter ritningar av Tessin d.y. I augusti 1744 namngavs och invigdes kyrkan under närvaro av kronprins Adolf Fredrik och hans blivande gemål.

Tessin hade förmodligen kyrkan Trinità dei Monte, vid Spanska trappan i Rom, som förebild.

Hela vårt storslagna torg är samtidigt under förändring. Området runt Karl XI är färdig. Nu skall det åter planteras träd runt kyrkan medan "Solgatan" skall breddas. Den som lever får se hur det blir.

Får jag lov...

... att avslutningsvis bjuda in till en dans ombord. Med denna festliga bild från de stora örlogsfartygens tid, på Karlskrona redd, vill jag, än en gång, önska alla en skön höst, vinter samt en bra andra del av vårt verksamhetsår.

Eder

**Sten A.
Petersson.**

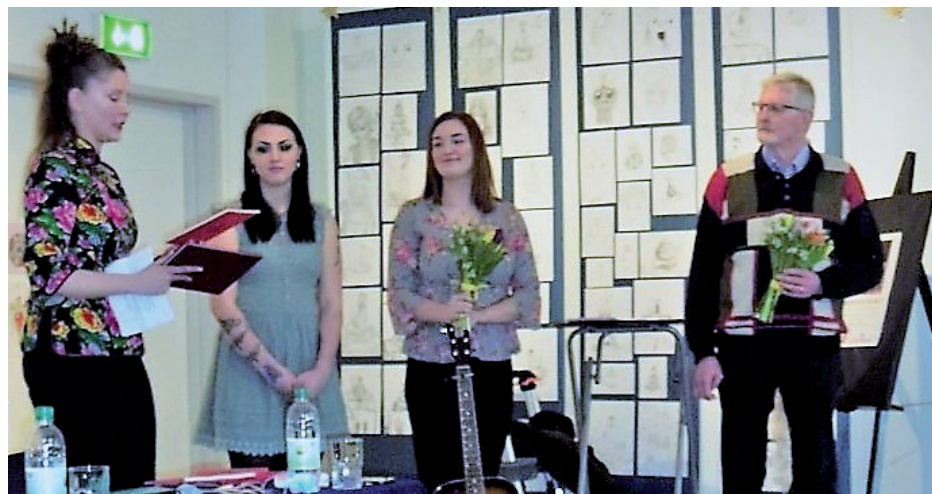
Rapport från föreningens Programkommitté

Dagen då vintern kom till Karlskrona hade vi filmvisning i föreningslokalen. Trots vinterns inträde kom det 25 – 30 personer som bänkade sig, för att se vad Rune hade plockat fram ur föreningens digra filmarkiv. Vad blev det då? Jo, en film med Martin Okmark, Stig Wihlborg och ett gäng andra lokala ”kändisar”. Vi fick också se en SF- journal från 50 och 60-talet. Om man lyssnar på publiken under Runes filmvisningar, förutom alla skratt, så hör man, ja just det, kommer du ihåg, var det så länge sedan, oj vad tiden går fort... Tiden gick alldeles för fort denna kväll. Efter kaffe med goda bullar och lite småprat, så var kvällen över.

Den 24 mars var det dags för föreningens årsmöte. Som vanligt var vi i Blekinge Museums hörsal. Ett drygt femtiotal medlemmar hade hörsammat vår inbjudan. Mötet inleddes med en parentation över medlemmar som avlidit under året.

Jultomtefondens stipendiater presenterades och fick visa upp sina färdigheter, Felicia Hallengren spelade gitarr och sjöng tre melodier, vi som lyssnade var mycket nöjda med valet av stipendiat. Felicia har en fantastisk röst och vi tror på en ljus framtid för henne. Stipendiat nummer två var Josefin Swahn som

sysslar med sminkningar eller kanske snarare ”masker” som förekommer i film och teater. Vi spår även henne en fantastisk framtid. Stipendiaterna fick vars femtusen kronor som en liten uppmuntran inför framtida studier. Vi blev underhållna av sångaren Leif Egefur som delade med sig bland annat av både Dan Andersson och Ove Thörnqvist. Efter en kort bensträckare, med lite förfriskningar och godis, följde sedvanliga årsmötesförhandlingar.

Tipsrunda den 19 april. Det visade sig gå alldeles utmärkt. Man behöver inte gå många kilometer, det kan räcka med en runda i trädgården. Ett antal trevliga och glada damer samt en lika trevlig och glad herre... var är alla andra trevliga gentleman? Vi tyckte vi hade knåpat ihop kluriga frågor, som samtliga handlade om ”världsarvet”. Så rätt vi fick, ingen hade lyckats pricka in alla rätt. Detta till trots delade vi ut tre bokpaket, till dem som lyckats bäst och två ”tröstpriser”. Efter kaffe med kaka, avslutade vi kvällen.

Så hände det igen. Våren och 1:a maj kom samtidigt. En fantastisk morgon med ett svagt dis över staden, påsk- och pingstliljor lyste som små solar i rabatterna, vacker fågelsång som bara kunde överträffas av Marinens Musikkår. Som vanligt stannade musikkåren utanför vår lokal på Alamedan 11 och spelade

Vittus Anderssons marsch av Åke Dohlin. Vår ordförande Rolf Andersson höll ett kort tal. Efter det gick reveljen vidare. Vi började baka frallor och brygga kaffe. Vi väntade oss ganska många gäster. Gissa om vi blev glada när det började välla in kaffesugna gäster. Vi som för dagen var ”kökspersonal” försökte hålla jämna steg med åtgången av kaffe och nybakade frallor. Ibland hade vi svårt att hänga med men alla verkade lämna

lokalen nöjda och glada, med ett Carlsronagram i handen. När vi satte oss ner och summerade dagen kom vi fram till att vi haft flera än 100 gäster både från när och fjärran.

Den femte och sjätte maj fanns vi med på Trädgårds- och matmässan i Wämöparken. Visst kände vi oss ibland lite vilsna bland pioner, tomater, honung, salami och diverse fröpsår. Vi sålde böcker och informerade om föreningens verksamhet. Som vanligt träffade vi många fantastiskt trevliga människor vilka vi hoppas skall bli våra framtida medlemmar. Man kunde hitta oss i den fina

gamla Pressbyråkiosken, som nu verkligen skulle behöva en renovering. Vädret var fantastiskt, sol och lagom mycket vind. När söndagskvällen kom var vi lite ”småtrötta” och begav oss hemåt. Stort tack till Lions som bjudit in oss.

Klarblå himmel då årets bussutflykt gick av stapeln. Den 24 maj, klockan 09.00 plockades vi upp av Trossöbuss på torget. Vi styrde mot Kalmar, där vi fick en guidad tur i Kalmar Domkyrka, av kaplanen Christer Munther. Kyrkan är ett verk av Tessin dä, precis som vår Fredrikskyrka. Det var ett väldigt trevligt och intressant besök i en fantastiskt vacker kyrka. När det började kurra våldsamt i våra magar intogs lunchen på IKEA. Klockan 13.00 bar det vidare till Kalmar läns museum. Vi tittade på vad man lyckats bärga från Regalskeppet Kronan

som byggdes 1668 – 1672. Fartyget var med om två stora slag, ett mot Danmark och ett mot Nederländerna fartyget förläste utanför Öland år 1676. 800 man antas ha omkommit i olyckan. Vi såg också den fantastiska Jenny Nyströms utställning, där det visades upp

vykort, bokillustrationer, målningar, porslin mm. Alla har vi ju ett förhållande till hennes fina tomtar, söta och fantasifulla figurer. Vi tog en kort promenad och besökte Klapphuset. Det är nordens enda bevarade och aktiva klapphus, där man fortfarande kan skura sina trasmattor, på det gamla hederliga sättet.

På hemresan länsade vi våra kaffekorgar vid Kalmar Dämme. Nästa stopp blev Blomlöfs rökeri, där det inhandlades diverse av havets läckerheter. Sista stoppet på denna resa blev torget i Karlskrona. Vi tackade Trossöbuss och Jan Svensson för en lugn och säker resa.

Äntligen Karlskronas egen helgdag, Lövmarknaden. Dagen kom med spridda regnskurar. Visst är det märkligt att regnet som vi väntat på så länge, skulle komma just denna dag! Vi låter oss inte stoppas, av regn och rusk. Vi fanns som vanligt på torget precis utanför Trefaldighetskyrkan, där vi sålde mängder av våra böcker till fantastiska marknadspriser.

I föreningslokalen var det en strid ström av kaffesugna gäster från när och fjärran. Diskussionerna kring kaffebordet var många och ämnena var skiftande allt från Mausergevär, skolreformer under 60-talet till biografen på Hantverkarregatan... När klockan närmade sig halv nio, sista gästen hade för länge sedan lämnat lokalen och de som tillbringat dagen på torget, hade kommit tillbaka, då släckte vi i lokalen, som vanligt var vi nöjda och glada. Vi hoppas att våra besökare kände likadant. Nu återstår bara städningen, men den tar vi tag i på måndag.

Britt, Gun, Ingegerd, Roland och Ewa

Torget som blev både gata och park

av Ingemar Fredriksson

Själva **Amiralitetstorget** på södra Trossö (ljusgrön markering på kartan) fick sitt namn redan år **1696** men kom senare att även bli ett gatunamn. Torget sträckte sig från Corps de Garde (Högvakten) i söder till dåvarande Printzgatan i norr.

I begynnelsen användes platsen som exercisfält av Amiralitetet. Klock(ur) stapeln på Amiralitetstorget uppfördes 1699 för Örlogsvarvet och Flottans räkning.

Gatunamnet runt Amiralitetstorget tillkom dock först år **1877**. Fram till dess var östra sidan en del av **Smedjegatan** och västra sidan en del av **Borgmästaregatan**. I norr kom det nya gatunamnet att dela **Prinsgatan** i **Östra-** och **Västra-**.

Många tror att gatunamnen längs Amiralitetstorgets västra och östra sida fortfarande heter Borgmästaregatan respektive Smedjegatan. Det märker man ofta i lokalpressen.

– **Borgmästaregatan** börjar först efter Amiralitetstorget 25, i hörnet till Västra Prinsgatan.

Gatan Amiralitetstorget svänger här åt öster till Nordenskjöldska gården med adressnummer 27 och ”Fieholmshuset” med nummer 29 (Södra Kungsgatan 1).

Här uppstår en felaktighet i det gamla adressnummersystemet* från 1877, genom att Amiralitetstorgets udda adressnummer här, på denna del av gamla Prinsgatan, ligger på fel sida*. Detta hade kunnat undvikas om man år 1877 låtit de jämna adressnumren på Amiralitetstorgets östra sida, som svänger in åt väster på f.d. Prinsgatan där gamla Amiralitetsskolan har nummer 16 fått fortsätta fram till Nordenskjöldska gården, som då hade fått adressnummer 20. (Hängde du med? Här fordras kanske lite hjärngymnastik)

– **Smedjegatan** (backen, sedan 1877 kallad Södra Smedjegatan), går mot nordost från hörnet Östra Prinsgatan - Amiralitetstorget, upp till Stortorget sydöstra hörn.

Efter tunnelns och varvsspårets tillkomst blev torget en park

Efter att järnvägstunneln sprängts ur under Stortorget och Klockstapelsberget samt att schaktningen över gamla Amiralitetstorget gjordes åren 1885-1887 (invigd av Oscar II måndagen den 8 april 1889), planterades träd och buskar för att dölja såren på det gamla exercisfältet.

Efter att grönskan vuxit upp kom Amiralitetstorget i dagligt tal att kallas **Amiralitetsparken**, men den har mig veterligen aldrig döpts till detta officiellt.

Gatan Amiralitetstorget går runt själva torget. Gul sträckning, på västra sidan och en bit in på mittendelen av f.d. Prinsgatan i norr, har udda adressnummer, 1-29. Blå sträckning på östra sidan, även här en bit in på f.d. Prinsgatan i norr, har jämna adressnummer, 2-16.

*) Slå upp Adressnummer m.m. i ”Carlsronaencyklopedin” 2 (INGEMAR FREDRIKSSONS ARKIV)

”Uppslagsverket”, A-Ö, finns på CD-ROM som du öppnar upp i din dator. (INFO: I. F. 0455-148 87)

Amiralitetsparken med "Sveas hörna" till vänster något år efter att spårvagnarna kom till Karlskrona 1910

Höstens aktiviteter 2018

23 augusti klockan 18.30 lite sång och musik i trädgården. (Alamedan 11)
Varm korv och dryck finns att köpa.
Här samarbetar vi med ABF.
Skulle det bli dåligt väder flyttar vi in i vår föreningslokal.

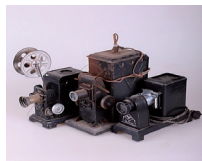
Den **20 september** får vi en guidad tur i den nyrenoverade Fredrikskyrkan. Våra guider blir Per Gustafsson och Rolf Andersson. Vi samlas på trappan klockan 18.00.

BOKrea

Vår mycket populära bokrea går av stapeln Den **3 oktober** kl 14.00 -19.00.
Halva priset på det mesta!
Skynda att fynda!

Den **22 november** klockan 18.30, visar Rune film i föreningslokalen. Vad vi får se, blir en överraskning! Vi serverar fika.

Den **2 december** firar vi som vanligt 1:a Advent med kaffe, glögg, pepparkakor och trevlig samvaro i vår föreningslokal. Vi har öppet hus mellan klockan 12.00 – 17.00

Föreningen Gamla Carlsclrona

Bankgiro 387-1068

Organisationsnummer 835000-3482

Kaulskroniten, medlemsblad för Föreningen Gamla Carlsclrona,

Nr 2, 2018, 32:a årgången. Upplaga 2.800 ex. ISSN 0430-8433

Föreningen Gamla Carlsclrona, Alamedan 11, 371 31 Karlskrona.

Telefon: 0455-101 90 (även telefonsvarare). **E-postadress: info@fgc.nu**

Vår hemsida adress: www.fgc.nu och facebook: **Föreningen Gamla Carlsclrona**

Redaktör: Sten A. Petersson, telefon: 0455-33 94 27

Layout: JIMLOS AB, Lars-Olov Stenborg, info@jimlos.se

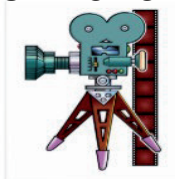
För uppgifter i medlemsbladet ansvarar respektive författare.

Föreningslokalen är öppen första helgfria onsdagen i månaden, klockan 14.00-19.00 från september t o m maj.

Vårens aktiviteter 2019

Den **14 februari** kl 18.30, filmvisning i föreningslokalen, vad som visas blir en överraskning!

Vi serverar kaffe och bjuder på trevlig samvaro.

Årsmötet äger rum den **23 mars** Kl 13.00 i Blekinge Museums hörsal. Stipendiaterna presenteras. Vi bjuder på förfriskningar, därefter sedvanliga årsmötesförhandlingar.

Den **25 april** "gissar vi bilden" kl 18.30 i vår föreningslokal.... Vi försöker känna igen gamla försvunna miljöer och så fikar vi.

1:a maj har vi som vanligt öppet hus i föreningslokalen kl 09.00 – 12.00. Vi serverar kaffe med ostfralla.

Kanske dyker vi upp i Wämöparken på Mat- och trädgårdsmässan den **4 och 5 maj**.

Den **23 maj** går vårens resa västerut mot Hällevik och Sölvesborg. Mera information i nästa nummer av Kaulskroniten.

Lövmarknaden den **20 juni** finns vi på torget bredvid Trefaldighetskyrkan. Lokalen är öppen 12.00 – 17.00 vi serverar marknadskaffe.

Med reservation för eventuella ändringar.

Presentation av vår nya medarbetare Katarina Möller

I Kaulskroniten 2/2017 fann jag en efterlysning om att föreningen sökte en redaktörsassistent till nestorn Sten och jag lämnade in en intresseanmälan. Jag har blivit antagen och synnerligen väl mottagen av styrelsen och från detta nummer har jag lite försiktigt börjat min tjänst.

Jag heter Katarina Möller och är född lite längre bort på gatan från föreningslokalen, närmare bestämt i kvarteret von Gerden med adress Amiralitetsgatan 13 en marsnatt 1967. Jag har varit staden trogen under alla mina år och i samma hus som föreningslokalen har jag varit många gånger – först som fyraåring i kyrkans barntimme när Amiralitetsförsamlingen hade sitt församlingshem där, därefter som scout (tillsammans med bland andra en av Stens söner) i KFUK/KFUM-scouterna och senast som ledamot i Amiralitetsförsamlingens kyrkofullmäktige innan lokalerna lämnades för nya på Vallgatan 11-13.

Den som värvade mig som medlem i föreningen var författaren Ingrid Björkman Yllenius (1928-2011) i samband med att jag gjorde en intervju med henne i slutet av 90-talet.

Annan anknytning jag har till föreningen är, med tanke på avsnittet om Jubileumsutställningen i Karlskrona 1930 som Sten har med i detta nummer, att det finns en vaktuniform från utställningen i föreningens samlingar. Den skänkte min morbror och min mamma och det var min morfar Sven Alfred Lundström (1898-1977) som bar den under jubileumsdagarna för 88 år sedan.

Jo, förresten jag har ju en anknytning till. Till vardags arbetar jag som taltidningsredaktör i Karlskrona kommun och läser in taltidningar för de kommuninvånare som har svårt att läsa tryckt text. I min tjänst ingår även den kommunala inläsningstjänsten där jag gör uppdragsinläsningar för olika föreningar, församlingar m.m. Sedan många år tillbaka är det min röst ni hör om ni väljer att få Kaulskroniten som taltidning.

På min fritid är jag sedan 20 år tillbaka drabbad av den ”genealogiska febern” – jag är släktforskare!

Nu kom jag ju på en beröringspunkt till – en gång i månaden har jag tillsammans med Ann-Margret Kjellander, på uppdrag av Blekinge Släktforskarförening, fått förmånen att ha emigrantforskningsjour i samband med FGC:s Öppet Hus. Ett samarbete som vi tycker är mycket fruktsamt och trevligt.

Jag ska göra mitt bästa för att vara Stens assistent nu när han har börjat bli ”skumögd” och fått det besvärligare med att korrekturläsa den tryckta texten. I dag bor jag bara ett stenkast från föreningslokalen på Alamedan och ser från mitt fönster dörren till personalbostaden på Kungsbrogatan där ”Betjäntens pojke” bodde när han var barn.

I mitt arbete med årsbok 2014 om Hästö fick jag kontakt med Gun Fällborg född Thörnqvist, dotter till charkuteristen Einar Thörnqvist som var kollega till min far och hade affär tvärs över gatan på Hästö. Följande berättelse av hennes far återges här.
Göran Mårtensson

EINAR THÖRNQVIST 1907 – 1994

Året var 1914. Skolorna skulle börja i augusti men kriget hade brutit ut och mobilisering var utfärdad.

Eftersom Karlskrona ansågs vara mycket utsatt blev skolstarten uppskjuten och de som kunde fick rådet att söka sig ut på landet. Eftersom min mor var från Kuggeboda reste vi till min mormor som hade en stuga där. Hon var född 1852 och hade blivit änka efter min morfar, vilken varit båtsman och avlidit 1892.

Grenaldjärer uppställda på stortorget vid mobiliseringen i augusti 1914.

Han var född Månsson men fick då han kom till Kungl. Flottan namnet Fällberg. Han var nämligen från en plats som hette Fällö och som brukligt var fick han namnet efter sin vistelseort.

Efter några år gifte min mormor om sig med en änkeman – Ola Persson – som varit fiskare. Om honom minns jag mest att han satt vid den vitkalkade öppna spisen i stugans ena rum ofta beväpnad med en flugsmäck av läder. Jag minns också hur han gick ut i markerna och kom hem med björnbär i en korg. Bären var de största man kan tänka och jag kan ännu 60 år senare känna den underbara doften.

Amiralitetsskolan 1914

Jag skulle börja hos fröken Österberg i Amiralitetets övre skolgård vid Stortorget. Eftersom min mor nyss fått en flicka fick jag gå ensam dit och kände mig väl lite bortkommen då alla andra hade sina mammor med. Jag blev över vid uppropet och när fröken frågade vad jag hette blev jag placerad i en bänk mellan två flickor. Jag upplevde detta som väldigt genant men fick sedan sitta med en pojke istället. I klassrummet

hängde några planscher bl.a. Hästens bön. Detta var alltså före bilarnas tid och hästen var då vad bilen blivit för senare barn.

I klassrummet fanns en stor svart kamin som det var klassens uppgift att bära in ved till från ett förråd och se till att spisen matades. Till intilliggande klassrum

fanns en dörr mot ett annat rum där också nybörjare hade lektioner under fröken Maria Pettersson sedermera gift med Albert Nilsson och mor till läkaren Werkö. På vinden fanns för småklasserna en slöjdlokal som vette mot Stortorget. Här undervisade fru Wikner. Jag minns att vi gjorde tavlor sydda på kartong t ex motiv med Olle och björnen, små dukar och sidenhjärtan fyllda med sågspån. Dessa var avsedda som nåldynor. På skolgården fanns en trädgård inom en inhägnad. Här växte bl. a. ett

Fröken Signe Östberg med sin blandade klass på Amiralitetsskolan 1912. Från Fgc årsbok 1976 om Amiralitetsskolan.

Amiralitetsskolan i augusti 2018. 1914 var den övre röda byggnaden småskola och den nedre folkskola. Numera är det förskola på hela Amiralitetsskolan. Den övre är Sjöstiernans förskola och den nedre Torgbackens förskola. Foto GM

av stadens valnötsträd. Pojkarnas fotbeklädnad var trätofflor. Dessa kom till användning när det gällde att samla valnötter. Den som var skicklig att slänga upp en toffel kunde få ner en hel del frukter. Såg man en pojke med brunsvarta fingrar kunde man förstå att han var duktig på att slå ner nötterna. Det gröna ytterhöljet som omger själva nöten innehöll ett ämne som färgade brunt. Detta gick inte att tvätta bort utan fick slitas av under vintern.

Folkskolan tredje klass

Efter två år i småskolan fick man så börja i folkskolan, som låg vid södra delen av området. Jag och några av mina kamrater från småskolan fick börja hos småskollärare CP Nilsson. Om honom skulle man kunna skriva en berättelse som skulle förefalla otrolig i våra dagar. I första klassen var vi ca 30 pojkar och

Innergården på Torgbackens förskola där folkskolan fanns i södra delen av Amiralitetsskolan ca 1920. Foto GM

alla hölls i sträng tukt av vår magister. Han hade protes för sin vänstra arm och var en stor och ståtlig karl ca 50-55 år. Han var en svensklärare som även på den tiden ansågs vara ett fenomen. Till varje pojke skrev han för hand och med tydlig piktur språklärans prepositioner och allt som berörde språkets svårigheter. För denna bok fick vi betala vad materialet kostade 5 öre och den innehöll 30 sidor. Efter något år blev det klart att 25 av pojkarna skulle söka sig in i läroverket. Trimningen gick till så att samtliga pojkar fick tränas i rättskrivning, satslösning och kommatering. Inga skiljetecken meddelades och övningarna lästes av magistern i snabb takt. Hans kommentar var att ni som ska in i högre skola måste kunna skriva fort. Varje fel renderade ett rapp med rotting och två stycken kommatecken ett rapp. Denna säregna undervisning resulterade i att det blev en klass med de mest gedigna kunskaper som kan tänkas. Klassen

upplöstes efter tre år eftersom 30 elever kom in i läroverket och fem blev fördelade på andra klasser i folkskolan. Jag tror att de flesta kom in på sina höga betyg i svenska, eftersom ett högt betyg i svenska bedömdes så att det hjälpte upp ett sämre i andra ämnen.

Olika lekar

På rasterna lektes olika lekar. På våren spelades knapp. Ett spel som kräver sin förklaring. Man spelade med byxknappar. Först kastade var och en minst en knapp mot en vägg. Som knapp hade man en blydunsare, en knapp av bly som fanns i kronans blåställ. Denna knapp var tung och låg kvar dit den kastats. Den som kom närmast väggen fick plocka upp samtliga och lägga dem i den flata högra handen med rätsidan upp och slå samtliga mot väggen. De knappar som kom ner med rätsidan upp fick man behålla och den som låg näst närmast fick göra ett nytt försök. Många var skickliga och den som hade en fin blydunsare tog i de flesta fall hem potten.

En s.k. blydunsare, en knapp av bly från kronans blåställ. Bl. museum.

Man spelade också kniv. En sandhög och en kniv. Det var många turer i denna lek. Man började med att sittande på huk lägga en kniv på handens översida med bladet framåt och därefter göra en knyck framåt uppåt så att kniven kom med spetsen före ned i sanden stående.

Pimpel var ett annat spel med en i båda ändar spetsad ganska grov pinne och en spade av trä. Pinnen lades över en annan träbit så att en ända var fri. Denna fria ände slog man till med spaden och när pinnen flög upp klippte man till med spaden så att pinnen kom så långt som möjligt. Nästa man skulle sedan försöka slå tillbaka mot den plats man börjat spelet.

Långboll - något liknande kricket - var en bollek som utövades så snart vädret tillät. Ett annat bollspel var Fräls. På somrarna badade man i Saltösund vid Björkholmen och på Saltsjöbaden. På båda ställen fanns badhus. Man reste även till Saltö. Eftersom det inte fanns bro dit – den kom nog inte förrän 1918-19 så kom man över med pojkar som rodde från Kihlströms hall. 5 öre per person. På Saltö fanns endast en bondgård och sedermera bostadshus.

Södergrenagården Drottninggatan 50. Till höger ligger det Rubenska huset, som ersatts av verkstadsskolans elevhem. Foto Bl. museum.

Flytt till Södergrenagården

1916 flyttade min familj från Västerudden till Kalvhagen till en gammal gård på Drottninggatan - Södergrenagården. Denna gård som en gång varit amiralitetsboställe för Ankarcrona bestod av många byggnader. Gatuhuset hade ingång från gatan. Denna ingång hade upptagits långt senare än huset byggdes. I första våningen var sjömanshem vars skylt Sailors Home fanns ovanför porten. I den andra lägenheten bodde mina föräldrar. Vår lägenhet hade ursprungligen förmodligen bestått av en stor sal med några små rum. På min tid var det först ett stort rum med en vacker fyrkantig kakelugn med vackra dekorationer med skepp, en blåsbälg och annat i blått. Denna kakelugn hade förmodligen ursprungligen stått mitt i rummet men då en vägg uppsatts kom värmekällan i ett hörn och spjället fanns i en garderob i ett intilliggande rum. I övrigt fanns det två rum och kök åt söder mot en annan fastighet på samma tomt. Köket var inte så stort men hade serveringsrum intill. Kallvatten fanns i en kran innanför dörren. Det fanns järnspis och en stor bakugn som gick in i en annan lägenhet i gårdshuset.

I andra våningen bodde en änka med vuxna barn. Hon hade på min tid två pojkar från öarna inackorderade - en prästson från Sturkö och en länsmansson från Tjurkö. Hennes barn två flickor var anställda hos den äldre brodern som hade en speceriaffär över gatan samt en charkuteri- och en cigarraffär. I översta tillbyggda våningen bodde husets ägare auktionskommissarie Carlsson (VattenCalle). Genom att huset var mycket gammalt och byggt på gammal sjöbotten satte det sig oavbrutet. Alla innanfönster måste hyvlas var gång de skulle sättas in för att passa och alla dörrar slog igen av sig själv. I övrigt var huset fullt av väggohyra och röktes i omgångar utan någon större framgång. Åt gården fanns den egentliga och ursprungliga uppgången - en bred trappa på gården av kalksten med järnräcke. I bottenvåningen fanns åt gårdssidan källarutrymme med valv åt Drottninggatans affärslokaler.

Vedsågaren

I gårdshuset bodde också en vedsågare om vilken det berättades att han studerat teologi och genom olyckliga omständigheter hamnat i sin situation. Det var en snäll man som kom med sin vedsågarapparat av egendomlig typ. Den var gjord som en stor stege, överst låg en rörlig axel. På denna var en längsgående bräda vid vilken sågen var fäst i brädans ena ände. På motsatta brädändan var fastsatt några tegelstenar. Dessa stenar var motvikt mot sågen. Vitsen skulle vara att då sågen drogs gick den tillbaka genom tyngden på stenarna. Jag vet att jag många gånger funderade på att man måste utveckla mer kraft när man drog genom veden med sågen plus vikten på tegelstenarna och i verkligheten fick mannen dra lika mycket om han hade en sådan apparat eller sågade på vanligt sätt.

I vinkel med gårdshuset låg stallbyggnaderna från storhetstiden. Dessa var i tre våningar och hade genomgång till en gård åt norr. I dessa byggnader bodde många sorters folk bl.a. en jude som sålde tyger på landsbygden, en hamnarbetare som var en duktig karl och var stadsfullmäktig och riksdagsman. Det såg på den tiden ganska märkligt ut när man fick se t ex konsul Forsberg sirlig och elegant söka upp Robert Bergh i arbetskläder och vegamössa och man såg dem gå och diskutera. Bergh hade många barn. Ett var chefredaktören och riksdagsmannen Gunnar Bergh.

I en lägenhet långt in på gården bodde en familj i en tvårumslägenhet. Rummen var mörka och kalla. I det stora rummet bodde husfaderns

fader, en gammal skeppare. I det andra övriga familjens fem personer. Köket delades med en ensamstående kvinna med två barn. Hon hade ett rum. Köket hade inget golv. Man gick på urberget och spisen var öppen med en håll där båda familjerna lagade sin mat. Genom fönstren var det inte mycket ljus som kom in. De södra vette åt en liten trädbevuxen gård. Det norra mot en avträdeslänga. Över dessa bodde en kusk med familj.

Drottninggatan 50 augusti 2018. Uppe till vänster går Ölandsgatan in och längre upp till höger finns "läroverket". Foto GM

Mannen var anställd hos Liljevall & Son. Han körde kring i stan med ett ekipage med fotogenkannor och hade kändisnamnet FotogenPelle. Vagnen var fylld med 2 liters kannor. Det var alltså då det ej fanns elektricitet i varje hus. Fotogenlampor var mest vanligt. I översta våningen bodde gårdens ägare, auktionskommissarien med tillnamnet VattenCalle. Han hade haft en vattenfabrik och den första cykelverkstaden i Kalvhagen. Om det var detta som meriterade till befattningen som den första bilbesiktningsmannen i Karlskrona har jag ingen aning om.

En oförglömlig händelse

Hur en händelse kan fortleva kan jag minnas. Bland oss pojkar talades det om att det var en man som hängt sig på vinden. Den vind som på min tid var inredd till två lägenheter varav den ena beboddes av värden. Efter många år kom jag till klarhet om att den som tagit sig av daga var en son till amiral Ancarcrona som var ägare till gården som var amiralsboställe på 1700-talet. I en f.d. ekonomibyggnad fanns en måleriverkstad vars tyskfödda ägare var en mycket skicklig yrkesman bl.a. som skyltmålare. I övre våningen som var försedd med loftgång bodde flera familjer i små lägenheter. Av övriga rörelser i gården fanns en frisersalong, en rörledningsfirma och ett plåtslageri.

Bränslebrist

Till första kriget med alla sina svårigheter hörde också bränslebristen. Pojkarna hade till uppgift att bidra till att avhjälpa denna så gott man

kunde. Hela kajområdet från Blekinge kustbanors godsmagasin till Ronnebygatans mynning var upplag för virke; brädstaplar. Dessa bestod av virke som kom på järnväg från Småland. Rotändarna fanns kvar på plankorna och sågades bort av gubbar som byggde brädstaplar. Det gällde att hitta de högar av avsågade bitar som kunde bli både en och två säckar ved. Bränslekommissionen hade ofantliga vedtravar som låg och ruttnade men såvitt jag minns rörde vi aldrig dessa. Respekten för lagen var så stor att man överhuvudtaget inte reflekterade på att röra den veden. Apropå ved så minns jag att en dansk firma fått tillstånd att fälla ek på Werkö, som då ägdes av agronom Nobling(Verköbonden). Alla grenar av fällda ekar såldes genom ombud och min far var en av de gemensamma anbudsgivarna. Veden fraktades i blekingsekor hem till stan. Vår familj hade en 14 fots båt med sprisegel. Ekan lastades så full att segla knappast gick. Ibland var båten så lastad att vi seglade i marvatten hem till Klockviken därifrån drog vi de tunga grenarna till vedboden på bakgården. Sedan blev det vi pojkar som fick såga upp och hugga veden. Och det blev ved för flera år.

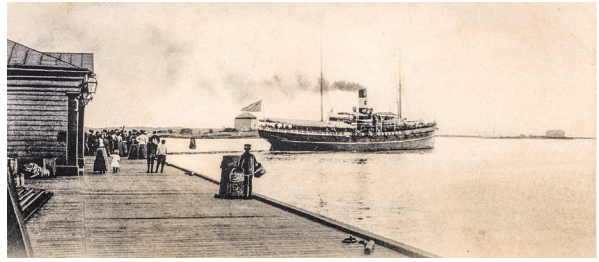
Bad på Hattholmen

Från bakgården tog man sig över ett tak ner till hamnen. Den genvägen tog man många gånger när man skulle ner till kajen på sommaren, då man klättrade ner från hammarbandet iklädd endast kortbyxor och föll i vattnet. Annars metade man eller snärjde gäddor. En sport som var ganska vanlig var att man spände byxor med livrem på huvudet och simmade först till en dyktub som låg halvvägs till Hattholmen där man vilade en stund och sedan fortsatte till Hattholmen, där det var en fin sandstrand och där låg ett gammalt mudderverk. Detta var ju rent livsfarligt men vad förstod man i de åren. Man levde farligt men jag

Mitt i bild ser vi hattholmen med skeppsbron i bakgrunden.

minns inte någon enda olycka. Smygrökte gjorde man under taket till någon brädstapel. Därunder torkades också byxorna när man fallit i.

Stockholmsbron
Ett par gånger i veckan kom passagerarbåtarna mot huvudstaden.

som gick ostkusten upp till Stockholm. Många som reste till huvudstaden tog den vägen. Om jag minns rätt kostade en däckplats med filt 16 kronor och resan tog 1½ dygn. Det var alltid mycket folk som åsåg avresan. Det var dåliga tider under och efter kriget och många lämnade sin födelsestad för alltid. Båtarna hette Södra Sverige och Drottning Sophia. Från kajen gick en lång pir ut – Stockholmsbryggan – och på denna hade Carl F Boberg ett styckegodsmagasin där handlarna fick avhämta gods som kom hem sjövägen. Sjöfarten var livlig. Alltid utländska båtar och alla östersjöseglare som lastade trä och och pitprops på England. Gamla plimsollare som gick på Polen med kol hem. Allt lastades och lossades manuellt. På 1920-talet kom en handdriven kran fast placerad men den användes sällan.

Matbrist

Under kriget fanns det ingen mat att få. Allt var mycket dåligt ordnat. Kort fanns på det mesta men det var inte säkert att man fick något på dem. På Ronnebygatan mittemot Wachtmeisterska hade Livsmedelskommissionen en butik där man köade för paltbröd. När man fått sin ranson gällde det att skynda sig hem med den och ut på en ny *Under kriget ransonerades maten och man tilldelades matkuponger. Här ses kuponger för ål, kött kaffe och socker*

expedition till Pantarholmen där ett bageri hade utlämning. Potatis fanns inte heller utan man fick använda kålrötter och rovor. För att förbättra situationen utdelades från Skofabrikens källare sättpotatis som skulle användas i parceller i Hoglands park och ute på muddret söder om gamla lasarettet. Vi satte 20 liter och fick tillbaka 30 liter dålig och knappast ätbara knölar.

Kusen

För kronans personal var det så ordnat at vi fick hämta två ankarstockar från Stumholmen var 14:e dag. Man hade en lannesäck som man gick med till sjömanskasernen. Där fick man en mässingsbricka med ett nummer präglat . Vi hade 365. Sedan gick man till ”Bröbarget” in i en liten bod med en lucka. Innanför satt en gammal korpral eller möjligen båtsman och lämnade ut brödet den s. k. Kusen. Den användes när det var svårt med mat inte bara som smörgås. Man krossade och blandade med kaffesurrogat och socker till en gröt som man sedan åt. Brödet var surt och ångorna kunde vara besvärliga. Varför namnet kuse? Jo i Stockholm på Sibyllegatan låg Kronobageriet och Stumholmen var en avlägg till detta gamla bageri. Kvarteret i Stockholm innehöll också ett regemente. Kvarteret heter Kusen.

Ålhuttning

En landshövding Nauckhoff påstod en gång att karlskroniten levde på sladder och sill. Hur det förhöll sig med det förra kan jag inte svara på men sillen fick var nog vara det som räddade matsituationen . Jag minns den 1 november då blindhuggning av ål

Ålhuttning i Wämöviken utanför Hästö.

Foto Bl museum.

började. Först från båt och när isen lagt sig kunde man se många hundra ålahål på fjärdarna runt stan på Dammarken i väster åt Verkö och Hästö i öster. Man slog alltså blint och fiskade med känseln. Det var en gammal

metod som tillåtits i Blekinge sedan dansktiden in i våra dagar. De vassa hullingarna trängde in i fiskkroppen och måste förorsakat svåra lidanden för djuret. Ålen saltades in urvattnades innan den koktes och var en delikatess fast och fin i köttet. Man stekte också ål men eftersom det inte fanns fett att steka i användes en stekpanna av tunn plåt. I pannan fanns en insats som gick ner i halva kärlet. Mellanrummet mellan pannbotten och insatsen fylldes med vit sand. Finessen var att det blev indirekt värme genom sanden och det fett som kom från fisken rann ner i botten på pannan. Man stekte utan fett och dessutom på våren använde man sanden att kasta bleke med huttning. På hösten hände det att något större sällskap gav sig ut mot Utklippan för att torska och jag minns laster på flera hundra kilo torsk. Likaså var det en urgammal rätt som skärgårdsbon tagit

Jaktkanot i kås vid Torhamns hamn. Kås är en att skjuta ejder på draget. skyddad båtplats. Foto BL museum.

Man hade vanligen små skärgårdskanoter som man jagade ifrån när ejdern över Torhamns udde drog mot norr. Man var i regel många ute och om någon blev tagen hjälptes man åt att betala böterna .

En militärstad

Som framgår av ovan var karlskroniten nog lite annorlunda än svensken i allmänhet. Allt var baserat på Kronan, det militära och örlogsvarvet, civilmilitärt. Klassgränser var påtagliga. Underofficerare stod över varvsarbetare. Officerarna över alla andra och amiralen om inte Gud så näst intill. Beväringen var ingenting och flickorna såg helst till att det fanns vinklar och redgarnsband innan de lät sig bjudas till dans. Pinan var ju namnet på Karlskrona. Sverige över. Det var - när man nu efter så många år får perspektiv på stan - oförtjänt. Det är klart lönen var

dålig. 50 öre om dagen men det var en sommarstad som ingen annan plats i Sverige med vatten, badstränder, utedansbanor, promenader, öar med näktergalslundar och mycket annat som gjorde karlskroniten stolt över sin stad. Visst fanns det stadsdelsligor som gav sig på militären och jag minns en mulattboxare Sylwan som låg i kasern Sparre. Han rensade stan några gånger och blev mycket uppmärksam i tidningarna. Den politiska atmosfären var typiskt borgerlig. Man resonerade högern vill ha ett starkt försvar då röstar jag på dem så blir det fler båtar och mer att göra på varvet och det tjänar hela stan på.

Studierna avbryts

Jag gick några år i Karlskrona högre allmänna läroverk för gossar utan någon påtaglig framgång. Intresset för studier förföll efter min mors död. Vi hade en lärare i skolan som jag talade om för att jag skulle

sluta. Denne var den mest originella person man kunde tänka sig. Slipsen på ena örat, ett småländskt idiom ej av denna världen men säkerligen en duktig man men svårt att få disciplin i klassen. Han hette Karlsson sedermera Hjærtstam. Han frågade vad jag hade tänkt ägna mig åt. Jag hade väl någon gång tänkt att skollärare inte skulle vara så dumt. När jag talade om det sa han att om jag ville skulle han läsa gratis med mig och på fyra år kan du då komma in i Wäxiö. Men jag slutade i alla fall och vad återstod när de arbetslösa var otaliga. Tänkte väl värva mig men det stannade vid det. Jag fick tillsammans med en annan lärling gå ut och måla plåttak bl. a. på fängelset och någon fastighet på Ronnebygatan. Arbetsgivaren var skyldig att ha en man i lina när man arbetade i rännen och dylikt men han sa ”bind linan om skorstenen”. När jag höll på brast rännan jag stod på och skorstenen var ett stycke från mig så jag svängde rätt ut över Ronnebygatan och trodde linan skulle trycka sönder bröstet på mig. Personal på närliggande Telegrafan fick upp mig och jag hade fått nog.

Jobb i charkuteriaffär

Genom en kamrat som jobbade i en charkuteriaffär fick jag jobb som

springpojke i en filial på Bergåsa. Jag fick varje morgon infinna mig på Ölandsgatan. Dit hade då på en dragkärra hämtats fläskkött, kalv och lamm. Sedan fick jag överta kärran och dra ut lasset som skulle till Bergåsa. Detta var tungt och hårt över landbroarna och Pantarholmsbacken ner igen förbi Hjelm's vid Tullen och svag uppförbacke förbi kakelfabrik och grenadjärkasern till affären. Denna låg på en backe så man fick bära ett 30-tal m uppför då den var för brant att dra uppför. När man inte behövde kärran fick man gå med korg på axeln. Det kunde vara lakat fläsk eller annat som rann och då hade man det över ryggen. Jag minns en gång så jag bar 10 tjug ägg i en låda och halkade och föll med lådan. Det mesta hade jag på ryggen när jag kom fram men biträdet talade aldrig om för chefen vad som hänt. När man blev lite mera van kunde man få gå ner till nya lasarettet, den andra vägen in till stan och försöka få tag på någon spädkalv som bonden hade slaktad på sitt vedlass. Man lämnade då 1:50 i handpenning och så fick bonden resten av chefen när kalven var vägd och besiktigad. En kalv kunde kosta 15 till 7 kronor och betalades utan organ. Lever och hjärtslag fick han ingenting för. Lönen var 15 kronor i veckan och jag hyrde rum för 25 kronor i månaden. Lite tjänade man i dricks – några kronor i veckan. Kaffe och två wienerbröd kostade på de flesta kaféer 25 öre. Någon lagad mat blev det sällan. Samtliga i firman utom jag var släkt. Det var syster, svågrar med syskonbarn. Allt var primitivt. På lördagarna stängdes affären klockan sju men fanns det kunder kunde det bli senare. Firman hade en tillverkningslokal i Järnvägshotellet, Nya Skeppsbrogatan 2. Här fick man koka vatten i korggrytan till lördagsrengöring, då man fick bära vatten i en 25-liters mjölkflaska med lock. Alla som försökt bära kokhett vatten i en sådan flaska förstår hur en femtonåring såg ut på benet som kärlet legat emot. När allt var klart kunde man gå hem vid halv tiotiden lagom att gå till sängs. Man levde alltid på framtiden. Man tog förskott så man hade inte många kronor kvar när fredagen kom. De flesta av kamraterna levde under samma förhållanden.

De kvällar man kunde gick man på "Ronnis". Det betydde att man träffade kamrater och så gick man från Nymans möbelaffär till Krooks hörna på trottoaren eller i gatan – det fanns inte så många bilar. Efter nio var det slut och då kanske man gick på ett kafé eller bio om man hade 55 öre till det annars gick man hem. 1925 började jag intressera mig för fackliga

*Järvägs hotellet 2018. Nya skeppsbrogatan. I bakgrunden syns busstorget.
Foto GM*

frågor men minns att 1 maj som var arbetsdag kunde jag inte komma med i demonstrationer, vilket grämde mig mycket.

1924 blev det en schism mellan chefen och hans svåger som arbetare med tillverkning av charkuterivaror. Svågern lämnade sitt jobb i vredesmod. Orsaken var att firman skaffat en T-ford. Det var ju en personbil men genom en enkel anordning kunde man göra om den till lastbil som kunde ta 500 kg. Chefen skulle ha bilen en lördag kväll och svågern vägrade att skifta om Forden på lördagskvällen. På måndagen blev jag erbjuden att lära yrket som charkuterist.

Charkuterist

Det blev så att först om morgnarna fick jag åka med till slakthuset och hämta dagens behov av varor. När dessa var avlastade gjordes upp vad som skulle tillverkas. Fick börja med att såga och hugga all ved för rökning och kokning, elda upp så att vatten var varmt när chefen kom. Där fick jag sedan hålla på tills varorna var färdiga kanske till åtta på kvällen. På lördagarna fick jag starta upp med att bära upp varorna till affären ett par hundra meter. Sedan fick jag börja stycka och lägga fram

tills affären öppnades. Så småningom började jag att expediera men fortfarande fick jag också fungera som springpojke. Jag fick körkort längre fram så jag fick ombesörja transporter från slakthuset. Min chef hade innan han startat eget varit vänstervriden och mycket radikal inom facket. Det hade han glömt. Fodrade att man skulle utföra 12-13 timmar per dag på lördagar ännu mer. Jag hyrde ett rum omöblerat. Fick elda och städa och laga lite ätbart ibland. Men man åt ju när man lagade korv. Hälsopolis besökte tillverkningslokalen ibland men det var inte mycket med kontrollen.

Vid högt vattenstånd steg vattnet i källaren meterhögt och man fick ösa i hinkar i en högt belägen tratt. Järnvägshotellet med sin 3:e klass utskänkning fanns i samma fastighet med sitt fylleklientel. Fastigheten ja! Åt Skeppsbrogatan en trevånings tegelbyggnad. I nedre våningen fanns textilkompaniet, en affär i tyger. Vidare Sam Lindahls grosshandelsfirma med lager. Lindahl var även ägare till fastigheten. På andra våningen var utskänkingslokal samt rum för resande. Dessutom bodde den som drev krogen där - en järnvägstjänsteman. I vinkel med gatuhuset låg en mindre tegelbyggnad som ursprungligen varit ett ångkök, där man kunde köpa färdig mat. Vid min tid var det alltså charkuterifabrik. Gårdsplanen var stor genom hela kvarteret. Mot Vittusgatan låg en byggnad i trä. Denna var från 1700-talet. På övre våningen fanns en svalgång utanpå huset som var brukligt på den tiden då huset byggdes. I detta hus fanns en massa smålägenheter och i källarvåningen fanns en hantverkare.

Från skoltiden hade jag många kamrater som slutat och ägnat sig i praktisk verksamhet.

Gun summerar

Så här långt skrev min pappa Einar Thörnqvist i en bok som jag hans dotter Gun hittat och försökt tyda.

Pappa öppnade så småningom tillsammans med Gustaf Crona en affär och charkuterifabrik på Hästö, där vi även bodde mellan 1933 till 1950. Pappa Einar, mamma Betty, Inger och jag. Vi upplevde krigsåren med gengasbussar, mycket få bilar, klistra ransoneringskuponger, skjutningar från luftvärnet som hade förläggning nära vår affär. På tal om spel minns jag att jag älskade att spela kula och ibland vann stort - glaskulor framför allt. Vi åkte också nerför stora vägen med många sparkar hopsatta så vi blev en lång rad och undan gick det. Sommarens baddagar från tidig

Korsningen mellan Herrgårdsvägen och Alebrunnsvägen på Hästö, då benämnd Trekanten. Till höger Thörnqvist & Chronas affär och tvärs över gatan systrarna Mårtenssons affär. vykort från 1930-talet.

morgon till sena kväll - även om solen inte alltid sken - tillhör de stora minnena.

Nöjena var väl inte så många men jag minns vår frimärksklubb. I Folkets Hus var det knytkalas och fester med trevlig samvaro och levande musik. Där tog man de första dansstegen. Folkligt, festligt och roligt. Precis som pappa åkte vi in till stan och gick på Ronnebygatan. Sen blev det bl.a. Wämöparken som lockade och danspalatset Savoy.

Då arbetstillfällena inte var så många i Karlskrona och efter affären överlåtits flyttade vi till Stockholm 1953 och pappa hade olika anställningar inom livsmedelsindustrin. Mina föräldrar gjorde sig väl hemmastadda i huvudstaden men jag har många gånger undrat om pappa inte lämnat kvar en stor del av sitt hjärta i Karlskrona, där han upplevt så mycket.

Visst är det stor skillnad på dagens liv och leverne men man kan väl få tycka att det kanske (inte) var bättre förr?

Stockholm i februari 2017

Gun Fällborg (Thörnqvist)

PLUGGET 1922 — 1930, om jag minns rätt

Av Yngve Adolphson - Första delen av två skriven 1964

”Onnan ounge!” röt befälhavaren på Nättrabybåten, då han höll på att lägga fast vid Borgmästarebron. Troligen ville parveln tacka för båtferden. Pojken var väl 5—6 år och reste vid sin moders hand till Karlskrona från Bråstorp, en by och hållplats vid Nättraby—Alnaryd—Elmeboda järnväg. Ännu flera hundra meter uppför Borgmästaregatan lyfte pojken på mössan och bugade för varje mötande. Alla såg lika förvånade ut, och ingen besvarade hälsningen. Slutligen tröttnade den lille och brast i gråt. ”Moe, vaffö ä alla staboar så oartiga?» snyftade han.

Hemma på landet hade pojken nämligen uppfostrats till att artigt taga av mössan och bocka för varje vuxen människa, som han mötte på vägen. Det hade strängt inpräntats i honom att särskilt hövligt hälsa på Käk-Anna och alla de andra små rara tiggargummorna. Dessa var ju också vandrande nyhetsorgan och såsom sådana känsliga och farliga instrument.

Två Lindvallabåtar i Nättrabyhamn, vykort postat 1903

Så utföll mitt första medvetna möte med staden, stadskulturen och min blivande skolstad under åtta år.

Höstterminen 1922 vid elva års ålder vann jag inträde i klass 2 av den sexåriga realskolan vid Högre allmänna läroverket i Karlskrona.

Tidigare hade jag gått två klasser i småskolan och två klasser i mellanskolan i Tving. Under sommarlovet 1922 hade en energisk tredjeringare vid namn

Östen Hårdh i grannbyn Berg läst med mig första klassens lärokurs enligt sexårig realskola. Det gick. Med Mose hjälp och den blivande teologens förböner, förmodar jag. Ty jag kunde särskilt väl Bibliska historien och var barnsligt intresserad av Mose öden, vilka jag utförligt fick berätta om. Men i biologi var jag säkert skral. Läraren var röd, och jag var rädd. Jag gick vilse i örats labyrint, då jag förhörde på människans sinnesorgan. Tysk grammatik hade jag pluggat väldigt, så att den felide och barnvänliga adjunkten Theodor Kullendorff föreföll nöjd.

Min moder ängslades ständigt ute i korridoren, sedan hon lämnat av sin son till förhör bakom klassrummets stängda dörr. Denna minnesbild av Modern framstod i förklarar sken, då jag i juli 1948 såg någon fransk moder trygghetsgivande följa sin vuxne son till offentligt förhör i studentexamen vid Louis le Grand, lyceet i Paris.

Så inställde jag mig vid uppropet. Första lektionen gick jag till klass 2 a och blev inskriven bland adjunkt Kullendorffs lärjungar. Men nästa lektion gick jag fel och kom till klass 2 b. Där höll en mörk och sträng herre lektion i tyska. Jag minns ännu min rädsla. Nästa lektion lyckades jag hitta åter till klass 2 a. Då frågade adjunkt Kullendorff allvarligt men vänligt: ”Ska du inte försöka stanna här?” ”Jo tack, det vill jag gärna”, vågade jag svara.

I kristendom hade vi vik. adjunkten Torsten Forkman, som höll vid makt mitt intresse för detta ämne. I övrigt minns jag från min re-alskoletid adjunkt Wirdes substantiella undervisning i historia och geografi; han kände Blekinges hävder och natur såsom få andra. I geografi hade jag några år adjunkten Ernst Casper Tham, vilken ville bli titulerad doktor; han hade rest mycket i Tyskland och visade massor av vackra vykort. Hans slutförhör inför varningar och terminsbetyg var fruktade. Eleven kallades fram inför klassen och förhörde s. a. s. inkvisitoriskt: ”Nu skall vi känna den mannen N. N. på pulsen (pulsen) ...” I matematik och fysik hade jag flera år Karl Arvid Styffe. Hans hjärtegodhet och generositet utnyttjades av oss pojkar, särskilt i pubertetsklasserna fyran och femman. Han piskade luften i klassrummet med pekpinnen, men han bar aldrig hand på någon av oss, ej heller käpp. ”Nu skall vi sitta lite stilla. Nu skall vi vara lite tysta.” ”Vi” var då ödmjukhetens tilltalspronomen, motsatsen till pluralis majestatis.

Eljest busades det inte särskilt mycket eller elakt. Någon yngling synes ha särskilt flitigt brukat häftstift i umgänget med sina lärare och medlärjungar. Två äldre kamrater firade den premiärnya konfirmationskostymen med att röka på söndagsmorgonen vid Klockstapeln. Jag var med som svans. Bataljonspredikanten och timläraren Erik Natanael Petersson kom då från morgongudstjänsten i Amiralitetskyrkan. Han haffade syndarna. Jag hade ej rökt — var för feg för sådant. Men jag erfor länge efteråt en förlamande känsla av att vara en misstänkt person.

Under mina åtta skolår var jag inackorderad i Karlskrona. Första läsåret

bodde jag på Bredgatan. Till det bästa i livet räknade jag då Alfred Johanssons nygräddade, ugnsvarma ”råuge-skårper”, som inackorderingstanten serverade jämte choklad, innan jag gick till skolan. På Bredgatan var också bröderna Petersson från Säby i Ramdala inackorderade, den ene blev senare Lennarths Konditori. Vi spelade ibland fotboll på Bredgatan, som också kunde kallas Lugna gatan, om inte associationerna till Chaplin vilseleder. Annars hände det, att jag kickade inne i Björn-Orvar Skantzets trädgård mitt emot — till bekymmer för Björn-Orvars mamma, eftersom vi utnyttjade unga fruktträd som målstolpar.

De sju övriga läsåren var jag inackorderad hos en sjökaptensänka, som höll hamnkafé, adress Drottninggatan 56. Jag betalade 70 kr i månaden, om jag minns” rätt, därav 10 kr för ett litet, litet, mörkt rum inne på gården. Golvet sluttade mot den plats inåt i det hörn, där kakelugnen stod. Potatis förvarades i rummet utanför. Och på gården syntes ofta stora, feta råttor. Konstigt att jag aldrig kände mig mörkrädd. Några kamrater sökte på skämt skrämma mig en kväll. Men. . . ”den rätt kan läsa sitt Fader Vår, han räds varken” ... det ena eller det andra. Och jag var utrustad med många barnböner från mitt hem. Detta var icke särskilt religiöst, men det ägde åtminstone två hundra års bondearv av naturlig tro på Gud och moraliska livsvärden. En viss trygghet följde därav-

Men visst kändes det mången gång en klump i halsen, när min goda Moder om söndagskvällarna följde mig till tåget; som skulle föra mig från hemmet till veckans skolarbete i den främmande staden. ”Krösnanbanans” vagnar i dunkel belysning vaggade på sitt smalspåriga underlag (0,600 m). Nättrabyåten dunkade sorgsamt genom åmynningen och mellan tilläggsplatserna för att sedan öka farten ute på fjärden. Och slutpromenaden genom stadens kullriga och blåsiga gator mot inackorderingsrummet gick tungt. Men jag kände, att vad som skedde måste så ske: detta var världens gång och kulturens ordning. Först långt senare skulle jag stundom känna med Karlfeldts ord: ”Mina fäder ... halvt nödd, halvt villig er sak jag svek.”

”Krösnatåget” N.A.E.J en midsommarafton i Blåningsmåla. Vykort 1906.

Min bästa vän, klasskamraten Arne Ruths bodde i närheten: Gamla Skeppsbrogatan 3. Ibland lekte vi i det stora bageriet, och jag fick äta överblivna kakor, så mycket jag orkade. Hos honom hade jag något av ett hem. Han var en helhjärtad kamrat, utan kiv, avund eller stickord. Det kändes oändligt tomt, då han dog 1925.

Skolans huvudbyggnad på ett vykort postat 1925

”Den vita vintern kom med bjällerklang och snö och isblommor på rutan» — i Martin Bircks barndomsstad, Stockholm på 1870-talet. Den vita vintern i min skolstad på 1920-talet minns jag starkast och gladast från kälkbacksåkningen på Drottninggatans backe vid ”Ronnis” och på samma gatas backe utanför Flottans sjukhus. Vi åkte sparkstötting, överbefolkade ”sparker” och sammankopplade sådana. Ibland tog jag mod till mig och gick med ”sparken” fram till någon flicka, lyfte på mössan och erbjöd skjuts. När jag en kväll skjutsat en liten söt kicka — det var på Pelles och Kickans tid i Allt för alla -- kom en stor, stark och till synes farlig mamma för att hämta den lilla. Jag trodde, att min näst sista stund var kommen. Oändligt lättad och lycklig kände jag mig, när mamman sa: ”Säj nu adjö till den lille snälle gossen och tacka för i kväll.”

Till vita vintern hörde vidare stora snöbollskrig på rasterna mellan a-are och b-are, mellan realskolepojkar och gymnasister. Bland skolårets högtidsdagar i realskolan var, då jag fick gå till den stora bokhandeln, Krooks eller folkhumorns ”krokhandlare Book”, och köpa nya, läckra läroböcker. ”I dag är Första Maj, Maj, Maj. I dag är Första Maj . . .” Morgontidig revelj genom slädens gator vid femtiden var en annan av skolårets festdagar. Flottans musikkår ledde tåget över kullerstengatorna. Höstbasar i Hantverksföreningen vid hörnet av ”Ronnis” och Bredgatan, någon gång julbasar på Underoffi-cerssällskapet på Drottninggatan. Högtidlig läsårsavslutning med tal av Inspektor borgmästaren Henning Schultz samt

utdelning av premier, stipendier och andra belöningar. Åtminstone första läsårsavslutningen lästes alla flyttningar upp i aulan — nyhetstörstiga prickade av i skolkatalogen. Detta förvånade mig.

Om jag skulle sammanfatta min realskoletid med två ord, bleve det: fotboll och läsläsning.

Vi brukade sluta läsdagen omkring kl. 3 e. m. Då rusade jag ut på skolplanen och kickade ungefär två timmar. Vi brukade dela upp oss i två lag. Vi sprang, sparkade och kivades. Det skulle vara "Uruguay" på den tiden. Jag minns bland många med- och motkickare den energiske och ettrige Svenne Strömberg samt Stig Andersson (Alkhagen). Jag var kroppsligt klen samt mindre framgångsrik.

Först efter studentexamen och första värnplikten 1930 växte jag ut så, att jag lyckades sparka mig in i representationslag: Blekingska nationens i Lund och Tvings GIF. Mitt glödheta idrottsintresse och min skolpatriotism skrek jag ut som supporter på pluggets matcher mot Skeppsgossekären i fotboll och handboll, under pionjärtidens verkligt fina och spännande handbollsmatcher i Flottans exerdshus osv.

Läxor läste jag mellan klockan sju och nio på kvällen. Ostörd och koncentrerad. Jag räknades visst som plugghäst. Men det var en naturlig plikt för mig att läsa läxor. Det var ju därför, som jag hade satts att studera i läroverk. Och det kostade stora pengar, som togs från mitt fadersarv, vilket förvaltades av en särskild förmyndare. Varje kväll måste jag själv stoppa långstrumporna, som fått hål på knäna efter det cvinnerliga kickandet. Ibland måste jag nödtorftigt laga hål i de blankslitna byxorna. Stoppandet och lagandet tog jag också som en tingens ordning, ja nådens — enligt "D:r M. Luthers LILLA KATEKES med kort utveckling, stadfäst av Konungen den 11 Oktober 1878 jämte hänvisningar till bibliska exempel. Samlade och utgivna av Ch. Meurling, Kontraktsprost, Kristdala, och O. A. Ottander, Kontraktsprost, Öster-Våla."

Den 12 dcc. 1925 konfirmerades jag av Verbi Divini Minister Oscar Theodor Laurentius Sjöfors, min lärare i kristendom och modersmålet. Det skedde i Fredrikskyrkan.

Tjugo år senare vid Uppsala katedralskola satte jag studentbetyg i svensk skrivning samt svenska språket och litteraturen åt hans brorson.

Artikeln av Yngve Adolphsson från 1964 fortsätter i nästa nummer av Kaulskroniten.

Returadress
FGC
Alamedan 11
371 31 Karlskrona

Information till Föreningen Gamla Carlsronas medlemmar.

Med anledning av att den nya dataskyddsförordningen (GDPR) startat, vill vi informera om hur vi behandlar era personuppgifter med anledning av ert medlemskap i Föreningen Gamla Carlsrona.

Som en förutsättning för att ni ska kunna vara medlem behöver vi registrera i första hand ditt namn, din bostadsadress, födelsedata, ditt telefonnummer samt E-postadress. Detta för att FGC skall kunna administrera inbetalning av årsavgifter och distribuera föreningstidningen samt försäljning av årsböcker.

För att skydda dina personliga uppgifter har endast kassören som också är medlemsregisteransvarig samt sekreteraren tillgång till föreningsregistret där uppgifterna lagras. FGC lämnar aldrig ut några medlemsuppgifter till externa parter, inte heller besvarar vi frågor om medlemskap finns, från någon annan än medlemmen själv.

Ni har rätt att en gång om året kostnadsfritt få information om behandlingen av era personuppgifter. Ni kan också begära att personuppgifter rättas, eller raderas.

När ett medlemskap upphör raderas alla uppgifter, detta görs även om inte medlemsavgiften betalats det senaste året.

Har ni frågor som rör era personuppgifter kontaktar ni;

FGCs Kassör
Rune Olsson
Telefon: 073-5110598
E-post: info@fgc.nu

FGCs Sekreterare
Hans Ulveklint
Telefon: 070-8284350
E-post: info@fgc.nu